8/2021. Polgári jogegységi határozat

a büntetőügyben tartott nyilvános tárgyaláson készített képmás hozzáférhetővé tételéről[1]

A Kúria polgári-gazdasági-munkaügyi jogegységi tanácsa a Kúria P.IV. tanácsa indítványa alapján lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A büntető ügy nyilvános tárgyalásán (nyilvános ülésén) részt vevő közhatalmat gyakorló személy képmásának közzétételét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 74/B. § (1) bekezdésében vagy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 108. § (2) bekezdésében megkövetelt feltétel, az érintett hozzájárulásának hiánya önmagában nem teszi jogszerűtlenné.

A közhatalmat gyakorló személy képmásának hozzájárulása nélküli közzététele nem lehet öncélú, és a megjelenítés nem sértheti az emberi méltóságot.

Indokolás

I.

A Kúria előtt Pfv.IV.21.204/2020. számon indult felülvizsgálati ügyben eljáró tanács a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy a közhatalmat gyakorló személy hozzájárulása nélkül közzé tehető-e a büntető ügyben tartott nyilvános bírósági tárgyaláson készült képmása, azaz hozzáférhetővé tehető-e olyan médiatartalom, amelyen egy büntető bírósági tárgyaláson jelen lévő, közhatalmat gyakorló személy felismerhető. A jogegységi eljárás lefolytatását amiatt indítványozta, mert el kíván térni a Kúria Pfv.IV.21.770/2018/5. számú határozatában foglaltaktól. Az eljáró tanács az előtte folyó eljárást a Bszi. 32. § (2) bekezdése alapján felfüggesztette.

A Pfv.IV.21.770/2018/5. számú ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a büntetés-végrehajtásban alkalmazott felperes kísérési feladatot teljesített egy közérdeklődésre számot tartó ügy bírósági tárgyalásán. Az alperesi médiaszolgáltató a tárgyalásról hírműsorában beszámolt. A hírműsorban a felperes az általa vezetett vádlott mellett oldalról néhány másodpercig látható volt a tárgyalóteremben. Az alperes a tárgyalásról még két alkalommal beszámolt felhasználva azokat a felvételeket, amelyeken a felperes felismerhető módon látható. A felperes a felvétel készítéséhez és a közléshez nem járult hozzá.

A jogerős ítélet – az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva – megállapította, hogy az alperes azzal, hogy három alkalommal sugárzott hírműsorban a felperest felismerhetően bemutatta, megsértette a felperes képmáshoz fűződő személyiségi jogát, az alperest a további jogsértéstől eltiltotta, és kötelezte 200.000 forint sérelemdíj megfizetésére.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

1 Megjelent: Magyar Közlöny 2021/243.

Döntését azzal indokolta, hogy az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) számú határozatában kifejtettek értelmében az Alaptörvény VI. cikkében biztosított magánszféra, ezen belül a képmás védelméhez fűződő jog [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:43. § *g)* pont, 2:48. § (1) bekezdés] és az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdéseiben elismert szólás- és sajtószabadság ütközése esetén mérlegelendő szempontok alapján dönthető el, hogy indokolt-e a sajtó tájékoztatáshoz való jogának korlátozása a magánszféra védelmével szemben. Az adott esetben megállapítható volt, hogy a felvétel a jelen kor eseményeiről való tájékoztatás keretében, közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódott, a közhatalmat gyakorló felperest munka közben tárgyilagosan ábrázolta, ami nem volt öncélú. Ezért önmagában a felperes személyiségi jogainak védelme a sajtó tájékoztatáshoz való jogát nem korlátozhatja. A Kúria a perbeli esetben kiemelt jelentőséget tulajdonított a nyilvánosságot biztosító helyszínnek, amely az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatának alapjául szolgáló tényállástól jelentősen eltér. A sérelmezett képfelvétel büntetőügyben tartott bírósági tárgyaláson készült, amelyen a képfelvétel készítésére egyértelmű jogszabályi rendelkezés vonatkozik. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 74/B. § (1) bekezdése alapján a bírósági tárgyalásról a nyilvánosság tájékoztatása érdekében hang- vagy képfelvétel a tanács elnöke engedélyével, a bírósági tárgyaláson jelen lévő személyről – a bíróság tagjain, a jegyzőkönyvvezetőn, az ügyészen és a védőn kívül – csak az érintett hozzájárulásával készíthető. E rendelkezés értelmében a bírósági tárgyaláson jelen lévő személyről, így a felperesről, aki nem tartozik a jogszabályban felsorolt kivételek közé, csak a tanács elnöke engedélyével és a kizárólag a hozzájárulásával készíthető képfelvétel. Utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság a 3021/2018. (I. 26.) számú határozatában kifejtette, a szólás- és sajtószabadság gyakorlásának mércéi eltérnek egyfelől a bírósági tárgyalóterem és tárgyalás, másfelől az egyéb helyszínek (jellemzően nyilvános közterületek) és ott zajló közéleti események kontextusában; az igazságszolgáltatás általános és a perben résztvevők speciális érdekei, jogai mentén a tárgyalóterem sajtónyilvánossága másképp ítélendő meg, és a sajtószabadság korlátozása ez esetben szélesebb körben minősülhet indokoltnak, mint a közügyekről, a jelenkori eseményekről szóló szokásos tudósítások kapcsán [26.]. A büntetőügyben tartott tárgyalás helyszínén, a tárgyalóteremben az előállítást végző büntetés-végrehajtási őr, függetlenül attól, hogy közhatalmi funkciót lát el, nem azonos a közterületen intézkedő rendőrrel. Az érintett hozzájárulásának a régi Be. 74/B. (1) bekezdésében előírt megkövetelése, amely a bírósági tárgyalásról szóló sajtótájékoztató esetén a demonstrációkon szolgálatot teljesítő rendőröktől is megkülönbözteti az említett személyeket, olyan kifejezett, törvényben rögzített feltétel, amelynek nem teljesülése önmagában jogszerűtlenné teszi a képmás elkészítését és nyilvánosságra hozatalát. A mérlegelés során azt is értékelte, hogy a kifogásolt felvétel a felperest úgy mutatta be felismerhető módon, hogy a közérdeklődésre számot tartó büntetőügy vádlottja – élve jogával megtiltotta a képfelvétel készítését – arctalan maradt.

A jogegységi eljárást indítványozó tanács előtt ugyanannak a felperesnek egy másik médiaszolgáltatóval szembeni perében előterjesztett felülvizsgálati kérelme tárgyában van folyamatban az eljárás. A releváns kereseti tényállás azonos a Pfv.IV.21.770/2018. számú ügyével.

A jogegységi eljárást indítványozó tanács jogi álláspontja szerint a jogvita eldöntésénél és a régi Be. 74/B. § (1) bekezdésének az értelmezésénél nem hagyható figyelmen kívül az Alkotmánybíróság által a 23/2019. (VII. 18.) számú határozatában meghatározott szempontrendszer, amely szerint más a sajtószabadság gyakorlásának a megítélése a bírósági tárgyalóteremben és bármely más, közönség számára nyitva álló területen (akár a bíróság folyosóján) {Indokolás [32]}. A bíróságoknak ez alapján esetről-esetre vizsgálva kell állást foglalniuk arról, hogy az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésének védelmi körébe tartozó képi tudósítás lehetőségének biztosításához vagy annak korlátozásához fűződik-e erősebb alkotmányos érdek. A régi Be. 74/A. § (2) bekezdése szerint „a bíróság nyilvános tárgyalásáról a sajtó jogosult tájékoztatást adni”, vagyis főszabály szerint a nyilvános bírósági tárgyalás eseményeiről szóló tudósításra is kiterjed a sajtószabadság. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezért, ha a bíró nem zárta ki a nyilvánosságot (és ezzel a sajtót) a tárgyalásról, és a per tárgya közérdeklődésre számot tartó ügy volt, úgy az Alaptörvény IX. cikkére hivatkozással a sajtó szabadon közzé teheti a közhatalmat gyakorló személyek képmását. Ilyenkor azt kell vizsgálni, hogy a képmás közzététele sértette-e az érintettnek az Alaptörvény II. és VI. cikkeiben rögzített jogait, az emberi méltóságát {Indokolás, [37]–[38]}.

Az indítványozó tanács megítélése szerint nem hagyható figyelmen kívül az Alkotmánybíróságnak – azonos tényállású ügyben tett – összegző megállapítása, amely szerint „közhatalmat gyakorló személy e minőségében folytatott tevékenységének képi bemutatása csak akkor ütközik akadályba, ha ennek külön alkotmányos indoka van. Az igazságszolgáltatás rendje és a bíróság függetlensége igazolhatja a sajtószabadság korlátozását a tárgyalóteremben, de önmagában a felismerhetővé válás nem ilyen ok. A közhatalmat gyakorló személy – összhangban a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban levont következtetésekkel – a bírósági tárgyaláson sem hivatkozhat az emberi méltóság védelmére amiatt, mert egy médiatartalomban felismerhetővé válik” {Indokolás [41]}. Az indítványozó tanács jelezte, hogy miután a régi Be. és a hatályos, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) szabályozása a tárgyalótermi nyilvánosság körében tartalmilag azonos, indokolt lenne mindkét eljárási törvényt érintő állásfoglalás meghozatala.

Az indítványozó tanács javaslata annak kimondására irányul, hogy a közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános tárgyalásán a régi Be. 74/B (1) bekezdésében megkövetelt feltétel, az érintett hozzájárulásának nem teljesülése önmagában nem teszi jogszerűtlenné a közhatalmat gyakorló személy képmásának nyilvánosságra hozatalát. Az Alaptörvény IX. cikkére hivatkozással a sajtó szabadon közzé teheti a közhatalmat gyakorló személyek képmását, de a megjelenítés nem sértheti az emberi méltóságot.

II.

A legfőbb ügyész jogegységi indítványra adott nyilatkozata szerint a közhatalmat gyakorló személy – összhangban az Alkotmánybíróság határozataiban levont következtetésekkel – a nyilvános bírósági tárgyaláson sem hivatkozhat az emberi méltóság védelmére önmagában amiatt, mert egy médiatartalomban felismerhetővé válik. A büntetőügy nyilvános tárgyalásán a vádlottat kísérő büntetés-végrehajtási dolgozóról, mint közhatalmat gyakorló személyről az engedélye nélkül készült felvétel közvetíthető a nyilvánosság felé, kivéve, ha ez a felvétel a büntetés-végrehajtási dolgozó emberi méltóságának mint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelemnek sérelmét jelenti. Az érintettet nem sértő, őt munkája ellátása során tárgyilagosan ábrázoló felvétel nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatáshoz kötődik.

III.

Az alkalmazandó jogszabályok:
1. az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 39. § (1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az Alkotmánybíróság döntése mindenkire nézve kötelező.
2. Ptk. 2:44. § *[Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]*
(1) A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja; azonban az nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.
(2) A közéleti szereplőt a közügyek szabad vitatásának körén kívül eső közléssel vagy magatartással szemben a nem közéleti szereplővel azonos védelem illeti meg.
(3) Nem minősül közügynek a közéleti szereplő magán- vagy családi életével kapcsolatos tevékenység, illetve adat.
Ptk. 2:48. § *[A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog]*
(1) Képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges.
(2) Nincs szükség az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén.
3. régi Be. 74/B. § (1) A bírósági tárgyalásról a nyilvánosság tájékoztatása érdekében hang- vagy képfelvételt a tanács elnöke engedélyével, a bírósági tárgyaláson jelenlévő személyről – a bíróság tagjain, a jegyzőkönyvvezetőn, az ügyészen és a védőn kívül – csak az érintett hozzájárulásával szabad készíteni. A tanács elnöke a tárgyalás folyamatosságának és zavartalanságának érdekében az engedélyt megtagadhatja, illetőleg azt a bírósági eljárás bármely szakaszában visszavonhatja.
4. Be. 108. § (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a bíróság tárgyalásáról a médiarendszer útján tájékoztatást kapjon.
(2) A bírósági tárgyalásról az (1) bekezdésben meghatározott célból kép-, hang-, vagy kép- és hangfelvételt az egyesbíró vagy a tanács elnöke engedélyével, a bírósági tárgyaláson jelen lévő személyről – a bíróság tagjain, a jegyzőkönyvvezetőn, az ügyészen és a védőn kívül – csak az érintett hozzájárulásával szabad készíteni.
(3) A hallgatóság számának korlátozása nem eredményezheti a nyilvánosság tájékoztatáshoz való jogának sérelmét.

IV.

A jogegységi eljárást illetően irányadó, hogy az Alkotmánybíróság jelen eljárás alapjául szolgáló büntető ügy tárgyalásán a felperesről történt képmás készítésével és hozzáférhetővé tételével összefüggésben a 23/2019. (VII. 18.) AB határozatában kimondta, hogy a médiaszolgáltató alkotmányos jogát gyakorolja, amikor a közérdeklődésre számot tartó eseményekről tudósít. E szabadsága kiterjed annak meghatározására is, hogy mely eseményekről milyen részletességgel és tartalommal ad tájékoztatást. Amennyiben a sajtószabadság gyakorlása sérti más alapjogát vagy valamilyen alkotmányos célt, akkor az Alkotmánybíróságnak kell döntést hoznia arról, hogy a konkrét esetben a sajtószabadság gyakorlásának vagy az azt korlátozó célnak kell-e inkább teret engednie [19]. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából az tűnik ki, hogy ha valamilyen médiatartalomban egy közhatalmat gyakorló személy e minőségében felismerhetővé válik, akkor önmagában a képmás védelme nem alapozza meg a sajtószabadság korlátozását [27].

A „képmásvédelem” csak akkor lehet a sajtószabadság valós korlátja, ha a képmás közzététele – a felismerhetővé váláson túlmutatóan – valamilyen alapjog sérelmét (különösen az emberi méltóság vagy a magánélethez való jog megsértését) vagy más alkotmányos érték sérelmét okozza. Ilyen esetekben kell a konkrét körülményeket alapul véve egyensúlyozni a sajtószabadság és a képmásvédelem eltérő szempontjai között. Külön nevesített alapjog hiányában a közhatalmat gyakorló személyek e tevékenységük során tűrni kötelesek képmásuk közzétételét. Az ilyen esetekben alkotmányjogi szempontból nem azt kell igazolni, hogy miért lehet közzétenni az érintett fényképét, hanem azt, hogy miért ne lehetett volna: az alkotmányossági vélelem a sajtószabadság gyakorolhatósága mellett szól, a képmásvédelemmel szemben [28]. Az igazságszolgáltatás általános és a perben résztvevők speciális érdekei, jogai mentén a tárgyalóterem sajtónyilvánossága tehát másképp ítélendő meg, és a sajtószabadság korlátozása ez esetben szélesebb körben minősülhet indokoltnak, mint a közügyekről, jelenkori eseményekről szóló szokásos tudósítások kapcsán {3021/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [26]} [31].

A régi Be. 74/B. §-a értelmében a bíróság tagjai, a jegyzőkönyvvezető, az ügyész és a védő személyét leszámítva minden más jelenlévőről, így az előállítást végző büntetés-végrehajtási alkalmazottról is kizárólag a hozzájárulásával készülhetett olyan felvétel, ami alapján az személye felismerhető, és e körben a Be. 108. §-ának szabályozási logikája nem változott. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint mégis a közhatalmat gyakorló személy e minőségében folytatott tevékenységének képi bemutatása csak akkor ütközik akadályba, ha ennek külön alkotmányos indoka van. Az igazságszolgáltatás rendje és a bíróság függetlensége igazolhatja a sajtószabadság korlátozását a tárgyalóteremben, de önmagában a felismerhetővé válás nem ilyen ok. A közhatalmat gyakorló személy – összhangban a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban levont következtetésekkel – a bírósági tárgyaláson sem hivatkozhat az emberi méltóság védelmére amiatt, mert egy médiatartalomban felismerhetővé válik [41].

A jogegységi indítvánnyal érintett Pfv.IV.21.770/2018/5. számú ítélet is felhívta a közhatalmat gyakorló rendőr képmásának közzétételével kapcsolatos ügyben meghozott 28/2014. (IX. 29.) AB határozatot, ami [44] bekezdésében rámutatott: A nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatáshoz kötődik.

A büntető ügy tárgyalásán kísérési feladatot ellátó büntetés-végrehajtási őr közhatalmat gyakorló személy, és képi ábrázolása azt teszi egyértelművé, hogy a vádlott a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés hatálya alatt áll, vagy már jogerős szabadságvesztés büntetését tölti.

Önmagában a közhatalmat gyakorló személy olyan képi ábrázolása, amelyen felismerhető, figyelemmel az Alkotmánybíróság gyakorlatára, nem jogsértő.

A közhatalmat gyakorló személy képmásának hozzájárulása nélküli közzététele azonban csak akkor jogszerű, ha az nem öncélú, és nem sérti az emberi méltóságot. A közzététel akkor öncélú, ha elszakad a tájékoztatás tárgyát képező eseménytől, magától a nyilvános tárgyalástól, és az eseménnyel szemben vagy attól függetlenül a bemutatott személy kerül előtérbe. Abban az esetben, amikor a közhatalom gyakorlása mint a közzététel oka elveszíti jelentőségét, és a bemutatott személy válik a tájékoztatás meghatározó szereplőjévé, a hozzájárulása nem mellőzhető. Az emberi méltóságot a közzététel akkor sérti – figyelemmel a 28/2014. (IX. 29.) AB határozat [41] bekezdésére –, ha az az ábrázolt személyről sértő, megalázó, bántó, lealacsonyító vagy torz képet közvetít, vagy róla rossz benyomást kelt.

A nyilvános tárgyalásra vonatkozó szabályok a régi Be. 362. § (1), illetve a Be. 425. § (3) bekezdése alapján a nyilvános ülésre és más bírósági eljárásokra is irányadók, ha azokon a sajtó jelen lehet.

Figyelemmel tehát az Alkotmánybíróság jelen ügyben kifejtett – mindenkire nézve kötelező – álláspontjára, indokolt a Kúria Pfv.IV.21.770/2018/5. számú határozatától való eltérés.

V.

A Kúria Pfv.IV.21.770/2018/5. számú határozata és a büntetőügyben tartott nyilvános tárgyaláson készített képmás hozzáférhetővé tételét érintő hasonló jogi álláspontot tartalmazó határozatok a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejű határozatként.

A jogegységi tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés *c)* pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása [Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3) bekezdés] érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint határozott. Határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésében írtak folytán a Magyar

Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2021. december 6.

Dr. Varga Zs. András s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Varga Zs. András s.k.
a jogegységi tanács elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Madarász Anna
előadó bíró helyett

Dr. Varga Zs. András s.k.
a jogegységi tanács elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Dzsula Marianna
bíró helyett

Dr. Varga Zs. András s.k.
a jogegységi tanács elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Farkas Antónia
bíró helyett

Dr. Varga Zs. András s.k.
a jogegységi tanács elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Pataki Árpád
bíró helyett

Dr. Varga Zs. András s.k.
a jogegységi tanács elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Stark Marianna
bíró helyett

Dr. Varga Zs. András s.k.
a jogegységi tanács elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Osztovits András
bíró helyett

TARTALOMJEGYZÉK

8/2021. Polgári jogegységi határozat ---- 1
a büntetőügyben tartott nyilvános tárgyaláson készített képmás hozzáférhetővé tételéről ---- 1
Indokolás ---- 1
I. ---- 1
II. ---- 3
III. ---- 4
IV. ---- 4
V. ---- 6